Nr. 6 (469)
2026 m. birželis

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Šeima sprendimų centre: pasaulinė tėvų patirtis

Išskirtinis vakaras Prezidentūroje: „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų"

Metai po mokyklos uždarymo

Mokytoja, įkvėpusi sportuoti ir pasitikėti savimi

ŠIAME NUMERYJE

2–3 **Trumpai apie mus**

PSICHOLOGAS PATARIA

4 **Kaip elgtis, kai kitas bendrauja nepagarbiai**

LKD

4–5 **LKD projektai: dėmesys gamtai ir lygioms teisėms**

SMURTUI – NE!

6 **Pamirštos tarp keturių sienų**

TĖVŲ ŽVILGSNIS

7 **Šeima sprendimų centre: pasaulinė tėvų patirtis**

PAŽINTIS

8–9 **Mokytoja, įkvėpusi sportuoti ir pasitikėti savimi**

ŠVIETIMAS

10–11 **Metai po mokyklos uždarymo**

GESTŲ KALBA

11 **Gyva ir kintanti gestų kalba**

SMULKUSIS VERSLAS

12–13 **E. Kuisienė: tarp audinių rietimų ir šeimos laimės**

KURTYSTĖ

13–14 **Z. Pető-Plaszko: kurčiųjų tapatybė ir kalbos svarba**

KURČIŲJŲ MENAS

15–16 **Išskirtinis vakaras Prezidentūroje „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų“**

Viršelyje – **A. Gardžiulienės** asmeninio albumo nuotr.

Trumpai APIE MUS

Birželio 16 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentas **Gitanas Nausėda** perskaitė septintąjį savo metinį pranešimą. Tradiciškai jis buvo verčiamas į lietuvių gestų kalbą. Šiemet pranešimo vertimas patikėtas Vilniuje dirbančioms vertėjoms **Gabijai Rudžionytei** ir **Inesai Mateikei**. Pranešimą, verčiamą į gestų kalbą, galite peržiūrėti „Youtube“, pasinaudoję QR kodu.

* * *

Pakartojame dar kartą specialistų patarimus, ką daryti kilus oro pavojui. Svarbu elgtis ramiai, mąstyti. Sekti informaciją per LRT, *LT72.lt* ir kitus viešus, valstybinius informacijos šaltinius. Kuo greičiau ieškokite priedangos: rūsio, požeminės perėjos, tunelio ar kambario be langų. Perspėkite artimuosius ir kaimynus. Be būtino reikalo neikite į lauką. Turėkite su savimi dokumentus, geriamojo vandens, negendančio maisto, būtiniausius vaistus, telefoną, jo įkroviklį, radijo imtuvą, baterijas, asmens higienos priemones. Be reikalo neskambinkite – neperkraukite ryšio linijų. Iš anksto žinokite, kur yra artimiausia saugi vieta.

* * *

Pavasarį **Aurimas Navys** 10 Lietuvos miestų vedė mokymus apie saugumą ekstremalių atvejų metu. Ekstremalus – tai netikėtas, ypatingas atvejis. Pavyzdžiui, šalies užpuolimas. Mokymai vadinasi „Kokiai X dienai turime būti pasirengę?“ Kviečiame peržiūrėti mokymų informaciją ir interviu su Aurimu Naviu.

Mokymų metu buvo aptartos svarbios temos, kurias šiandien turėtų žinoti kiekvienas: kaip elgtis ekstremalių situacijų metu, pasirengti krizėms, rūpintis savo ir kitų saugumu, ką turėti išgyvenimo krepšyje, kaip atpažinti propagandą ir nepasiduoti jos įtakai. Atskirame interviu gynybos ir saugumo ekspertas atsakė į LKD viešųjų ryšių komandos klausimus.

Mus paliko buvusi ilgametė Kauno gestų kalbos vertėja **Marija Razumova**. Gestų kalbos vertėjos stažas – 48 metai.

Kurčiųjų bendruomenė Mariją pažino kaip nuoširdžią bičiulę, atsidavusią jai visa širdimi. Visada energinga, linksma ir pasipuošusi. Atsidavusios savo pašaukimui vertėjos ir atsakingos visuomenininkės paveikslas liks amžinai mūsų atmintyje ir istorijoje.

M. Razumova visą savo karjerą dirbo Kauno mieste. Vertėjos darbą pradėjo, kai jame dirbo tik trys vertėjai. LGK mokėsi iš kurčiųjų: J. Rudzevičiaus, R. J. Ramonio, J. Zabotkos. Savo profesinės veiklos laikotarpiu mokėsi ir praktikoje taikė iš pirmųjų išleistų LGK žodynėlių išmoktus gestus, vadovavo vidiniams kolektyvo mokymams (buvo besimokančiųjų grupės vyresnioji). Versdavo teismo posėdžiuose, paskaitose, kultūriniuose renginiuose. Pristatydavo kurčiųjų kultūrines programas, lydėdavo kurčiųjų meno kolektyvus ir turistines, sportines grupes kelionėse. Profesinės veiklos ir kultūrinių programų rėmuose lankėsi daugelyje užsienio šalių. Išskirtinis atvejis, kai su vertėju Arūnu Šaukecku vertė kurčiųjų lietuvių grupei Italijoje susitikimo su popiežiumi Jonu Pauliumi II metu. Laisvalaikiu pati aktyviai sportavo: slidinėjo, važinėjo dviračiu, žaidė šaškėmis bei tinklinį. Dažniausiai sportavo kartu su kurčiaisiais. Profesinėje aplinkoje bendradarbiavo su kolegėmis: G. Lananauskiene, A. Šablevičiene, V. Tadaravičiene, Z. Palepšiene, V. Liukenskienė, R. Gineikiene, S. Bričkute-Perminiene, J. Ebik, T. Vanagaite-Matuliauskiene. J. Pugačiauskienė (kolegė, vėliau Kauno TV pirmininkė) sako, kad velionė jai buvo vertėjos pavyzdys.

* * *

Kauno kurčiųjų jaunimo organizacija išsirinko naują pirmininkę **Gabiją Varenkevičiūtę**. Nuotraukoje ji – viduryje su tarybos narėmis: **Lea Milašauske** ir **Ieva Rutkauskiene**.

* * *

Lietuvių kalbos A1 lygio mokymus baigė pirmoji kurčiųjų ukrainiečių grupė. Lektorė – doc. hum. m. dr. **Irena Kruopienė** (pasipuošusi vyšyvanka). Ukrainiečiai pasirengė laikyti I kategorijos valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą ir sieks gauti Lietuvos pilietybę. Kaip sekėsi mokytis, kokius įspūdžius išsinešė, plačiau – rugsėjo leidinyje.

Lietuvių gestų kalbos vertėjo profesija priskirta šalyje prie rečiausių. Lietuvoje yra tik apie 100 vertėjų. Tačiau tai vis labiau reikalinga specialybė. Vilniaus kolegija kviečia būsimus studentus rinktis šią specialybę.

O Lietuvių gestų kalbos vertimo centras informuoja, kad būsimiems specialistams darbo vieta tikrai bus. Apie tai, koks yra vertėjo darbas, sužinokite pasinaudoję QR kodu.

* * *

Kauno kurčiųjų centras rašė: „Vasarą pasitikome su gera nuotaika ir solidžia (didele) vitamino C doze (kiekiu)!“ Į renginį „Citrinos. Vasaros sutikimas“ kauniečiai rinkosi pasipuošę geltona, balta ir žalia spalvomis. Renginyje netrūko pramogų, tačiau įdomiausias buvo „Citrinų iššūkis“: suvalgyti citrinos skiltelę ir... nesusiraukti. Pasinaudoję QR kodu, pamatykite, kaip dalyviams sekėsi išbandymas.

* * *

LIETUVOS KURČIŲJŲ IR NEPRIGIRDINČIŲJŲ UGDYMO CENTRAS

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras skelbia **patalpų nuomos konkursą**.
Daugiau informacijos ir sąlygos – *www.deafcenter.lt*
Pasiūlymus iki birželio 29 d. teikti adresu: Filaretų g. 36, Vilnius.

* * *

„Akiračio“ redakcija informuoja, kad liepą ir rugpjūtį mėnraštis neišeis.
Linkime savo skaitytojams gražios ir sveikos vasaros ir sakome: **„Iki susitikimo rugsėjį!“**

PSICHOLOGAS PATARIA / LKD

Kaip elgtis, kai kitas bendrauja nepagarbiai

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

https:// Magnific.com

Kai kalbi su kitu žmogumi,
jis gali bendrauti pagarbiai arba
piktai ir nemaloniai.
Svarbu tau pačiam likti pagarbiam.
Kalbėk ramiai, neįžeisk ir
nežemink kito.
Negali kontroliuoti kito žmogaus,
bet gali valdyti save.
Pasakyk: „Man nepatinka,
kaip su manimi kalbi.“
Jeigu negali susitarti – baik pokalbį.
Kalbėk, kai abu būsite ramūs.

Kartais visi susiduriame su nemaloniu bendravimu. Kitas žmogus gali kalbėti pakeltu tonu, pertraukinėti, ignoruoti mūsų nuomonę arba pasakyti skaudžių žodžių. Tokiose situacijose dažnai užplūsta pyktis, nusivylimas ar liūdesys. Natūralu norėti atsakyti tuo pačiu. Tačiau būtent tada svarbu sustoti ir pagalvoti, kaip norime elgtis mes patys.

Pirmiausia stenkitės išlikti pagarbūs. Tai nereiškia, kad turite sutikti su tuo, ką sako kitas žmogus. Tai taip pat nereiškia, kad turite tylėti. Pagarbus bendravimas reiškia, kad savo mintis ir jausmus išsakome ramiai, neįžeidinėdami ir nežemindami kito. Kai atsakome pykčiu į pyktį, konfliktas dažniausiai tik didėja. Ramus atsakas dažnai padeda greičiau rasti sprendimą.

Svarbu prisiminti, kad negalime kontroliuoti kitų žmonių elgesio. Negalime nuspręsti, kaip jie elgsis, kokius žodžius pasirinks ar kokios bus jų emocijos. Tačiau galime kontroliuoti savo reakciją. Tai yra mūsų pasirinkimas. Net jei kitas žmogus elgiasi nepagarbiai, mes neprivalome elgtis taip pat. Kito žmogaus elgesys neturi tapti mums pavyzdžiu.

Kartais atrodo, kad vienintelis būdas apsiginti yra kalbėti taip pat grubiai, kaip kalba kitas. Tačiau dažniausiai tai problemos neišsprendžia. Priešingai – abi pusės pradeda girdėti tik pyktį, o ne vienas kito mintis. Daug stipriau yra likti ramiam ir aiškiai pasakyti: „Man nepatinka, kaip su manimi kalbi“ arba „Noriu, kad bendrautume pagarbiai.“ Tokie žodžiai parodo pasitikėjimą savimi ir padeda nustatyti ribas.

Taip pat svarbu suprasti, kad pagarba sau nereiškia, jog turime kentėti netinkamą elgesį. Jeigu žmogus nuolat įžeidinėja, šaukia ar nenori klausytis, galima nutraukti pokalbį. Galima pasakyti, kad prie temos grįšite vėliau, kai abi pusės nusiramins. Kartais geriausias sprendimas yra atsitraukti nuo konflikto, o ne būtinai jį laimėti.

Kai žmogus bendrauja nepagarbiai – tai yra apie tą žmogų, o ne apie jus. Žmogus gali būti pavargęs, nusivylęs, piktas ar nemokėti tinkamai išreikšti savo jausmų. Tai ne visada pateisina jo elgesį, tačiau padeda suprasti, kad kito žmogaus žodžiai nerodo mūsų vertės.

Kiekvienas žmogus nusipelno būti išgirstas ir gerbiamas. Todėl svarbu saugoti savo ribas, bet kartu išlaikyti pagarbą. Negalime pasirinkti, kaip elgsis kiti. Tačiau galime pasirinkti, kokiu žmogumi būsime mes patys. Ramus, pagarbus ir savimi pasitikintis bendravimas dažnai yra stipresnis už pyktį ir grubius žodžius.

LKD projektai: dėmesys gamtai ir lygioms teisėms

Birželio mėnesį vyko du svarbūs renginiai, skirti kurčiųjų bendruomenei. Pirmasis projektas – tarptautiniai mokymai, kuriuose mokytojai ir specialistai sėmėsi žinių apie tvarumą bei gamtos pažinimą. Antrasis – dviejų dienų stovykla, pakvietusi bendruomenės narius diskutuoti apie lyčių lygybę ir stereotipus. Abu renginiai skatino atvirumą, naujų žinių pritaikymą ir aktyvų dalyvių įsitraukimą.

Donata LUKOŠIENĖ, Miglė JASKŪNIENĖ

Kaip mokyti kurčiuosius apie gamtą ir tvarumą

Birželio 9–13 d. Vilniuje vyko pirmieji tarptautiniai Erasmus+ projekto „Deafability“ mokymai. Juose dalyvavo specialistai iš Lietuvos, Latvijos ir Italijos: mokyklų, kurčiųjų organizacijų atstovai ir kiti specialistai, dirbantys su kurčiaisiais. Pagrindinė mokymų tema buvo tvarumas, gamtos pažinimas ir praktiniai būdai, kaip šias temas pristatyti kurtiems mokiniams. Dalyviai ne tik klausėsi pranešimų, bet ir aktyviai įsitraukė į diskusijas, grupinį darbą bei praktines veiklas.

Pirmoji mokymų diena buvo skirta pažinčiai vienų su kitais ir su projekto veiklomis. LKD prezidentė perskaitė pranešimą apie kurčiųjų kultūrą, gestų kalbą ir skirtingus vertimo būdus. Latvijos atstovai pristatė tvarumo sąvoką: kad tai yra ne tik aplinkos saugojimas ir rūšiavimas, bet bendrai – kaip elgtis savo aplinkoje su gamta ir žmonėmis, kad nepakenktume jiems ir ateities kartoms. Vėliau svečiai apsilankė LKD ir susipažino su Vilniaus senamiesčiu.

Muziejuje dalyviai įsitraukė į rišimo ir molio edukacinius užsiėmimus.

LKD – svečiai iš Italijos ir Latvijos.

LKD archyvo nuotr.

Vilniuje vyko mokymai „Deafability“:
žmonės mokėsi apie gamtą ir tvarumą.
Tvarumas reiškia saugoti gamtą ir žmones.
Dalyvavo specialistai iš Lietuvos, Latvijos ir Italijos.
Dalyviai klausėsi paskaitų, atliko užduotis lauke ir keliavo į Trakus. Paskaitose kalbėta, kad kurčius vaikus geriausia mokyti gestų kalba.
Taip vaikai geriausiai viską supranta.

Antrąją dieną Tomas Kuzminskis vedė orientacinio sporto varžybas. Dalyviai varžėsi komandomis ir mokėsi orientuotis aplinkoje. Po to visi rinkosi LKD salėje. Buvo pristatytas projekto metu atliktas tyrimas, vyko diskusijos ir praktinės veiklos. Dalyviai taip pat susipažino su įvairiomis e. mokymosi priemonėmis.

Trečiąją dieną dalyviai išbandė, kaip kurti savo e. mokymosi modulius. Daug dėmesio skirta mokymo metodams ir gerosios patirties dalijimuisi: LKD viceprezidentas ir kurčiasis mokytojas Paulius Jurjonas pristatė, kaip dirbti su klausos negalią turinčiais vaikais. Jis pabrėžė, kad svarbiausia – mokėti gestų kalbą, nes tik tai leidžia kurti ryšį su vaiku ir lengvai žinoti, ar vaikas supranta tai, ko mokosi, ar ne. Italijos atstovai pristatė savo švietimo sistemą ir kurčiųjų patirtis įtraukiajame ugdyme.

Ketvirtąją dieną visi vyko į Trakus. Trakų muziejuje dalyvavo edukacinėje programoje: vieni išbandė knygų rišimo techniką, kiti – darbą su moliu. Vėliau vyko praktinės veiklos gamtoje. Dalyviai mokėsi atpažinti augalus, išbandė geoslėptuvių paiešką (geocaching). Šios veiklos parodė, kaip mokymą galima organizuoti ne tik klasėje, bet ir gamtoje.

Paskutinę sąskrydžio dieną dalyviai aptarė visos savaitės patirtis. Buvo planuojama, kaip įgytas žinias ir metodus pritaikyti savo organizacijose bei mokyklose.

Mokymai suteikė galimybę ne tik įgyti naujų žinių, bet ir susipažinti su kolegomis iš kitų šalių. Dalyviai dalijosi savo patirtimi, diskutavo apie iššūkius ir ieškojo naujų būdų, kaip kurtiesiems patraukliai pristatyti gamtos, tvarumo ir aplinkosaugos temas. Toliau bus rengiami mokomieji vaizdo filmukai, pritaikyti kurtiesiems, o antri projekto mokymai planuojami spalio mėn. Italijoje.

Atviros diskusijos apie lyčių stereotipus ir lygybę

Birželio 13–14 dienomis vyko dviejų dienų stovykla „Lyčių stereotipų griovimo dirbtuvės“, subūrusi 50 įvairaus amžiaus žmonių su klausos negalia iš visos Lietuvos. Stovykla buvo LKD įgyvendinamo projekto „Lygybės skatinimas kurčiųjų bendruomenėje“, kuris iš dalies finansuojamas ES lėšomis, dalis. Stovyklos tikslas – paskatinti dalyvius kritiškai pažvelgti į visuomenėje vis dar vyraujančius lyčių stereotipus, aptarti jų poveikį kasdieniam gyvenimui bei tarpusavio santykiams ir ieškoti būdų, kaip prisidėti prie lygesnės bei atviresnės visuomenės kūrimo.

Stovyklos programą vedė lytiškumo ugdytoja dr. Akvilė Giniota kartu su LKD viceprezidentu programos moderatoriumi Pauliumi Jurjonu. Organizatoriai pasirūpino, kad visa programa būtų pritaikyta žmonių su klausos negalia poreikiams, atitiktų kurčiųjų bendruomenės kultūrą ir padėtų dalyviams lengviau suprasti nagrinėjamą temą.

Stovykloje teorinės žinios buvo derinamos su praktinėmis veiklomis: dalyviai ne tik susipažino su pagrindinėmis lyčių lygybės, lyčių stereotipų ir LGBT sampratomis, bet ir aktyviai įsitraukė į diskusijas, debatus, darbą grupėse bei įvairių situacijų nagrinėjimą ir jų perteikimą vaidybine forma. Tokios veiklos leido ne tik gilinti žinias, bet ir dalintis asmenine

Stovyklos dalyviai grupinio darbo metu.

Vyko stovykla apie lygias teises ir lyčių stereotipus, tai yra nusistovėjusius ir dažnai neteisingus įsitikinimus apie vyrus ir moteris, jų teises.
Dalyviai mokėsi, kaip kurti lygesnę visuomenę.
Žmonės žiūrėjo filmus, vaidino ir daug diskutavo.

patirtimi bei išgirsti skirtingus dalyvių požiūrius.

Didelio susidomėjimo sulaukė lietuviškų trumpametražių filmų su subtitrais peržiūros ir po jų vykusios diskusijos. Jos padėjo geriau išanalizuoti stereotipų poveikį žmonių santykiams ir pasirinkimams. Ši veikla buvo įgyvendinta bendradarbiaujant su lietuviškų trumpametražių filmų agentūra „Lithuanian Shorts“.

Apibendrindama stovyklos patirtį, lytiškumo ugdytoja dr. Akvilė Giniota pabrėžė, kad kurčiųjų bendruomenėje vis dar yra nemažai temų, apie kurias kalbama per retai. „Stovyklos metu buvo akivaizdu, kad bendruomenėje yra daug temų, apie kurias žmonės dar negali atvirai ir saugiai kalbėti. Kadangi klausimai, susiję su lyčių lygybe, lyčių stereotipais ar LGBT bendruomene, nėra dažnai diskutuojami, pastebėjome, kad tam tikroms sąvokoms įvardyti trūksta lietuviškų gestų. Tai dar kartą parodė, kaip svarbu kurti erdves dialogui ir žinių dalijimuisi“, – pastebėjo lektorė.

„Įvertinusi dalyvių įsitraukimą ir reakcijas, manyčiau, kad tokių susitikimų reikėtų daugiau. Į stovyklą žmonės atvyko labai skirtingi – vieni vedini smalsumo ir noro sužinoti daugiau, kiti jau turėdami susiformavusį požiūrį bei nuomonę lyčių stereotipų ar LGBT klausimais. Tačiau būtent tai ir sukūrė prasmingas diskusijas“, – komentavo dr. A. Giniota.

Lytiškumo ugdytoja pasidžiaugė stovyklos dalyvių įsitraukimu: „Mane ypač maloniai nustebino aktyvus įvairaus amžiaus žmonių dalyvavimas. Didelį susidomėjimą rodė ir jaunimas, ir vyresni bendruomenės nariai. Ši patirtis paneigė dažnai pasitaikantį stereotipą, kad vyresni žmonės yra labiau konservatyvūs. Pastebėjau, kad ir jaunesni, ir vyresni dalyviai gali būti labai atviri, priimantys ir palaikantys žmogaus teisių bei lygybės principus.“

Organizatoriai džiaugėsi dalyvių įsitraukimu, atvirumu ir prasmingomis diskusijomis, kurios, tikimasi, paskatins tęsti dialogą apie lygybę ir turės ilgalaikį poveikį tiek dalyvių asmeniniam gyvenimui, tiek visos kurčiųjų bendruomenės kasdienybei.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Lyčių stereotipų griovimo dirbtuvių“ dalyviai.
LKD archyvo nuotr.

Pamirštos tarp keturių sienų

Nepriežiūra – viena tyliausių, bet skaudžiausių smurto formų prieš vyresnio amžiaus moteris. Ji nepalieka matomų žaizdų, tačiau atima žmogaus orumą, saugumo jausmą ir teisę į visavertį gyvenimą. Ypač pažeidžiamos tampa kurčiosios senjorės, kurių baimė būti nesuprastoms ar likti izoliuotoms dažnai nugali poreikį ieškoti pagalbos. Apie tai kalbamės su Kauno miesto SPC specialiste **Lina DANILEVIČIENE**.

Miglė JASKŪNIENĖ

Asmeninio albumo nuotr.

Lina Danilevičienė.

Kaip apibrėžtumėte nepriežiūrą kaip smurto formą prieš vyresnio amžiaus moteris?

Nepriežiūra gali pasireikšti reikalingos pagalbos neteikimu (pvz., nepasirūpinimu maistu, higiena, švara, sveikatos ir kitais poreikiais), nekokybiška priežiūra (tarkime, tyčiniu bazinių poreikių tenkinimu prastesnės kokybės reikmenimis: maistu, prausimosi priemonėmis, vaistais, nekokybiškais gaminiais ir pan.). Nepriežiūra gali būti tyčinė, kuomet tikslingai siekiama pakenkti asmeniui, arba netyčinė, neturint atitinkamų įgūdžių pasirūpinti savo senyvo amžiaus ar su negalia artimuoju.

Kas dažniausiai tampa nepriežiūros vykdytojais – artimieji, globėjai ar institucijos?

Vyresniame amžiuje prieš senjorus smurtauti gali ne tik jų sutuoktiniai, bet ir suaugę vaikai. Tipiniu atveju, toks vaikas dėl piktnaudžiavimo alkoholiu ar kitų priežasčių praranda savo šeimą ir grįžta pas savo garbaus amžiaus tėvus, kuriuos jis skriaudžia. Kartais smurtauja net anūkai. Kita vertus, vyresnio amžiaus senjorai smurtą patiria ir iš psichikos sutrikimų turinčių suaugusių vaikų, kurių priežiūra yra tik pačių senjorų reikalas.

Jei smurtas ir vyksta institucijoje, apie tai nėra viešai kalbama. Faktai yra paviešinami, nebent jeigu yra artimieji, tačiau įstaigos šiuos nemalonius incidentus paprastai išsisprendžia įstaigos viduje, atitinkamai reaguodamos į smurtinį darbuotojų elgesį.

Kiek kurčiųjų bendruomenės uždarumas gali trukdyti moterims kalbėti apie patiriamą nepriežiūrą?

Kurčiųjų bendruomenė daugelyje šalių, taip pat ir Lietuvoje, yra gana glaudi ir uždara. Tai turi ir teigiamų, ir neigiamų aspektų. Viena vertus, bendruomeniškumas suteikia paramą, bendrą kultūrinę tapatybę ir saugumo jausmą. Kita vertus, mažoje bendruomenėje privatumo ribos tampa labai trapios. Kurčios moterys gali vengti kalbėti apie nepriežiūrą

www.magnific.com

Asociatyvi nuotr.

ar smurtą, nes bijo būti nesuprastos, apkalbėtos ar izoliuotos nuo savo bendruomenės. Jei vertėjas, socialinis darbuotojas ar paslaugų teikėjas yra pažįstamas iš bendruomenės rato, moteris taip pat gali nepasitikėti jo konfidencialumu.

Ar socialinės paslaugos Lietuvoje pakankamai pritaikytos kurčiosioms senjorėms?

Šiuo metu Lietuvoje socialinių paslaugų prieinamumas kurčiosioms senjorėms išlieka netolygus. Egzistuoja iniciatyvų ir organizacijų, dirbančių su kurčiųjų bendruomene, tačiau sistema dar nėra pilnai pritaikyta.

Svarbu ir tai, kad kurčiųjų poreikiai dažnai vertinami vien per negalios prizmę, neatsižvelgiant į amžių, vienišumą, ekonominę padėtį ar emocinę sveikatą. O vyresnio amžiaus kurčioji moteris gali patirti kelių lygių pažeidžiamumą: dėl amžiaus, lyties, negalios ir socialinės izoliacijos.

Siekiant realaus prieinamumo, nepakanka vien techninių sprendimų. Reikalingos paslaugos, kurios būtų kuriamos kartu su pačiomis kurčiosiomis moterimis ir atlieptų jų kasdienę patirtį.

Ko šiandien labiausiai trūksta, kad vyresnio amžiaus moterys jaustųsi saugios?

Svarbiausia, ko dažnai trūksta, – tai ne vien finansiniai ar instituciniai resursai, bet stabilus žmogiškas saugumo tinklas. Galima išskirti kelias esmines sritis.

Nepriežiūra yra tylus smurtas.
Ji atima žmogaus orumą.
Specialistė pasakoja, ko reikia,
kad kurčios senjorės nebijotų
prašyti pagalbos.
Reikia pritaikytų paslaugų.
Reikia žmogiško kontakto.

Prieinama emocinė ir psichologinė pagalba. Daugelis senjorių nekalba apie patiriamą nepriežiūrą, nes neturi kuo pasitikėti arba mano, kad jų problema „nepakankamai svarbi“.

Aiški ir suprantama informacija. Žmonės turi žinoti, kur kreiptis pagalbos, kokias teises turi ir kokios paslaugos jiems priklauso.

Nuolatinis žmogiškas kontaktas. Kartais net paprastas reguliarus socialinio darbuotojo ar bendruomenės savanorio kontaktas leidžia anksčiau pastebėti nepriežiūrą, vienišumą.

Specializuotos paslaugos pažeidžiamoms grupėms. Kurčiosioms senjorėms reikia pritaikytų sprendimų: gestų kalbos prieinamumo, vizualinės informacijos, specialistų, suprantančių kurčiųjų kultūrą.

Didesnis visuomenės jautrumas senėjimo problemoms. Vyresnio amžiaus žmonių nepriežiūra dažnai lieka nepastebėta todėl, kad visuomenėje ji vis dar nėra suvokiama kaip rimta socialinė problema. Saugumas senatvėje nėra vien apsauga nuo fizinio pavojaus. Tai ir jausmas, kad žmogus yra girdimas, suprantamas, gerbiamas ir gali tikėtis pagalbos neprarasdamas savo orumo.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos Komisijos (EK) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EK negali būti laikoma už juos atsakinga.

Finansuoja Europos Sąjunga

Šeima sprendimų centre: pasaulinė tėvų patirtis

Birželio 8-12 dienomis Austrijoje (Bad Ischl) vyko du tarptautiniai renginiai, skirti šeimoms, auginančioms kurčius ir neprigirdinčius vaikus. Lietuvai atstovavo bendrijos PAGAVA lyderės – pirmininkė **Rima SITAVIČIENĖ** ir pavaduotoja **Joana VANAGIENĖ**. PAGAVOS inf.

Austrijoje susitiko tėvai iš viso pasaulio.
Jie augina kurčius ir neprigirdinčius vaikus.
Tėvai dalijosi savo šalių patirtimi.
Kalbėjo apie mokslines ir technologines naujoves ir pritaikymo rezultatus klausai atstatyti.
Šeima turi būti sprendimų priėmimo centre.
Tėvai turi būti lygiaverčiai partneriai institucijoms.

Pasaulio tėvų lyderystės simpoziumas

Birželio 8–9 dienomis vyko pasaulio tėvų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, koalicijos GPODHH narių susitikimas. Bendrija PAGAVA yra ilgametė šios organizacijos narė ir turi galimybę „iš pirmų lūpų“ sužinoti, kuo gyvena kitų pasaulio šalių tėvų organizacijos, bei pritaikyti inovatyvius veiklų organizavimo būdus savo organizacijoje.

Klausydamosios JAV, Airijos, Ugandos, Suomijos, Austrijos, Indijos, Ispanijos ir Lietuvos tėvų pranešimų, galėjome palyginti, kokiais pasiekimais gali pasidžiaugti kiekviena iš minėtų šalių. Pasiekimai skirtingi, bet yra ir daug bendro – daugelyje šalių visuotinis naujagimių klausos tikrinimas pradėtas tėvų pastangomis.

Tačiau šiandien to nepakanka. Kartu su ankstyvąja ir kokybiška klausos sutrikimo diagnostika būtina užtikrinti savalaikę reabilitaciją, specialistų pagalbą bei visapusišką paramą šeimai nuo pirmųjų vaiko gyvenimo mėnesių.

Tai ypač profesionaliai organizuota aukštutinėje Austrijoje – naujagimiui diagnozavus klausos sutrikimą, tėvų ankstyvosios pagalbos grupė iš karto šeimai pasiūlo pagalbą. Jos atstovai (tėvų sutikimu) susitinka su šeima ir informuoja, kokią pagalbą jie gali suteikti, aiškinasi, ko šeimai reikia, ir padeda spręsti kylančius klausimus.

Bendrijos PAGAVA pirmininkė R. Sitavičienė savo pranešime apžvelgė, kas Lietuvoje pasiekta per 30 veiklos metų, kokius mokymus, stovyklas ir kitus renginius organizuoja bendrija. Pranešimas sulaukė simpoziumo dalyvių susidomėjimo.

GPODHH tikslas, kad visose šalyse tėvai būtų lygiaverčiai partneriai, kad jų nuomonė būtų svari priimant bet kokį atitinkamų institucijų sprendimą dėl vaikų su klausos sutrikimais reabilitacijos, ugdymo ir ateities. Todėl svarbu, kad tėvų organizacijos būtų stiprios, turėtų reikalingų žinių ir galėtų tinkamai atstovauti savo nariams.

Konferencija „Kuriant rytojų: idėjos, inovacijos ir iššūkiai“

Renginyje buvo aptariamos naujos, į šeimą orientuotos ankstyvosios intervencijos (FCEI) sritys, tokios kaip technologijų pritaikymas ir mokslo pažanga, taip pat jų teikiamos galimybės ir iššūkiai.

Konferencija subūrė 278 dalyvius: tėvus, šeimų organizacijų vadovus, su vaikais ir šeima dirbančius švietimo, medicinos specialistus bei mokslininkus net iš 62 pasaulio šalių. Iš Lietuvos vyko PAGAVOS vadovės ir LKNUC specialistų komanda.

Didelio susidomėjimo sulaukė pranešimas apie genų terapijos panaudojimą klausai reabilituoti. Dalis vaikų, kuriems taikyta genų terapija, girdi puikiai, kai kurių klausa nėra ideali. Tačiau, kita vertus, visiškai neaišku, ar genų terapija – ilgalaikis rezultatas, nes tyrimai tik prasidėjo, tyrėjai sukaupę vos 4 metų patirtį.

Dauguma pripažįsta, kad technologinės inovacijos atveria daugybę galimybių ir vilties durų, tačiau besiplečiančios genetinių tyrimų apimtys kelia ir svarbių etinių klausimų. Įgydami galimybę anksčiau nustatyti daugiau ligų, turime savęs paklausti: kaip užtikrinti informuotą sutikimą ir apsaugoti šeimas nuo nepagrįsto spaudimo ar stigmos? Kaip sąžiningai, jautriai ir viltingai perteikti neaiškius ar gyvenimą keičiančius rezultatus?

Plečiantis intervencijų, tokių kaip genų terapija, potencialui, šeima yra sprendimų priėmimo proceso centre. Ar tokios inovacijos gali užtikrinti, kad kurti ir neprigirdintys vaikai turėtų geriausias galimybes gyventi visavertį, prasmingą gyvenimą?

Panelinė diskusija

Ją moderavo gestų kalba kalbantis jaunuolis. Dalyvauti pakviesti kurčioji moteris, kalbanti gestų kalba, po vieną kochlearinių implantų (KI) ir klausos aparatų naudotoją. Jie pasakojo apie savo patirtis, kalbėjo apie pasiekimus ir nusivylimus.

Įdomu, kad kurčiųjų šeima, kurios atstovė dalyvavo diskusijoje, pasirinko savo sūnui suteikti galimybę girdėti, jam buvo implantuotas KI. Mamos nuomone, dabar jų sūnus turi pasirinkimą gyventi girdinčiųjų arba kurčiųjų pasaulyje. Tokį pasirinkimą esą būtina suteikti savo vaikui kaip galima anksčiau, nes vėliau atlikta KI operacija nebeduoda tokių gerų rezultatų. Jų sūnus, suprantama, mokėsi ir gestų kalbos, kuri, mamos teigimu, būtina vaikui su klausos sutrikimu. Diskusijos dalyvė neslėpė, kad šeima po tokio pasirinkimo neteko keleto kurčiųjų draugų, tačiau teigė: jie nesigaili, stengėsi savo vaikui suteikti geriausia, ką gali.

Konferencijos dalyviai sutarė dėl bendrų tikslų: siekti didesnio pasitikėjimo šeimomis. Būtina, kad savo kurčių ir neprigirdinčių vaikų reabilitacijos ir ugdymo sprendimų priėmime dalyvautų šeimos. Tėvai turi būti lygiaverčiai partneriai su institucijų, priimančių sprendimus dėl vaikų ateities, atstovais.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

GPODHH konferencijos dalyviai.

PAGAVOS atstovės su viena iš GPODHH vadovių Snigdha.

Su lektorėmis iš JAV ir Indijos.

2024 m. su Klaipėdos klubo narėmis (55+) pasiektas rekordas 25 m baseine: estafetėje 4x50 m laisvuoju stiliumi.

„Šermukšnio“ klubo plaukikai 2022 m. Lietuvos kurčiųjų čempionate susižėrė 25 medalius.

Mokytoja, įkvėpusi sportuoti ir tikėti savimi

Mokytojo darbas dažnai matuojamas ne vien darbo metais ar pasiektais rezultatais. Pats didžiausias įvertinimas – buvusių mokinių prisiminimai, pagarba ir dėkingumas. Būtent tokia – gerbiama ir mylima – klaipėdiečių kurčiųjų mokinių atmintyje išliko **Aušra GARDŽIULIENĖ**, ilgametė Klaipėdos Litorinos mokyklos fizinio ugdymo mokytoja. Tai pedagogė, savo profesinį gyvenimą paskyrusi kurčiųjų vaikų ugdymui, fizinio aktyvumo skatinimui ir asmenybės stiprinimui.

Kristina RIMKIENĖ

Asmeninio albumo nuotr.
Aušra Gardžiulienė pasaulio sporto meistrų žaidynėse Abudabyje, JAE.

Nuo „laikino“ darbo iki trijų dešimtmečių pašaukimo

A.Gardžiulienės profesinis kelias prasidėjo Mažeikių sporto mokykloje, kur ji, 1991 m. baigusi tuometį Lietuvos kūno kultūros institutą (dabar – Lietuvos sporto universitetas), 5 metus dirbo plaukimo trenere. Po to mūsų herojės šeima nutarė grįžti gyventi į Klaipėdą. Vyras čia gavo darbą, o Aušrai iš pat pradžių rožinės perspektyvos nesišypsojo, nes tuomet tiesiog nebuvo tiek baseinų, kiek yra dabar.

Neviltį ir nerimą kiek sumažino atsiradusi galimybė kelias valandas per savaitę padirbėti 1996 m. atsidariusioje Klaipėdos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinėje mokykloje (dabartinės Litorinos mokyklos „pirmtakė“). Aušra svarstė padirbėti laikinai, kol susiras nuolatinį darbą. Šiandien toks „laikinai” yra 30 metų pedagoginio darbo su kurčiaisiais.

Pati pradžia Aušrai nebuvo lengva – nežinojo, kaip bendrauti su kurčiaisiais. Jos žodžiais tariant, bendraudavo „artistiškai” – naudojo daug veido mimikos ir kūno judesių. Iki šiol su šypsena prisimena pirmąsias lengvosios atletikos varžybas su kurčiaisiais auklėtiniais ir smagų epizodą, kai teko lėkti per visą stadioną norint pakviesti mokinį prie starto linijos. Dabar ji jau be jokios įtampos paprašo kitų, šalia esančiųjų, atkreipti norimo vaiko dėmesį.

Kadangi įsidarbino ir kaip auklėtoja, bendraudama su vaikais pramoko gestų, taip pat lankė tuomet visiems mokytojams organizuojamus gestų kalbos kursus. Vėliau žinias apie kurčiųjų ugdymą pagilino surdopedagogikos studijose. „Mokytis ir tobulėti galimybių buvo, o dirbti niekada neturėjau tinkamų sąlygų, – atsidūsta Aušra. – Niekada neturėjome sporto salės, todėl beveik visos pamokos vykdavo lauke.“

Pirmieji žingsniai pergalių link

Pati Aušra buvo ne tik plaukikė, jai imponavo daug sporto šakų: bėgimas, šaudymas, metimas (daugiakovės sportas ir lengvoji atletika). Dėl to gerai sekėsi šių disciplinų mokyti ir vaikus – ji skatino juos išbandyti kuo daugiau sporto šakų, kad rastų sau tinkamiausią. Mokytojos vedamos pamokos buvo ne vien sporto pratimų rinkinys. Jose mokiniai mokėsi drausmės, atsakomybės, bendradarbiavimo ir pagarbos vieni kitiems. Labai sunku būdavo išmokyti vaikus laikytis žaidimo taisyklių, jas išaiškinti. Tačiau mokytoja niekada nepasidavė ir vis plėtė vaikų galimybes.

2007 m. ji subūrė vaikinų krepšinio komandą, kuriai pavyko laimėti prieš vilniečius varžovus. Tuomet mokykloje dar dirbo Gediminas Strumskis, kuris vaikus mokė žaisti stalo tenisą – Klaipėdos kurčiųjų ugdymo įstaigoje visada buvo skatinama fizinės veiklos įvairovė.

Mokykloje įgiję kurios nors sporto šakos pradmenis, vaikai buvo skatinami lankyti būrelius mieste. Kaip ne kartą pakartojo pašnekovė, mokykla neturėjo nei stadiono, nei sporto salės.

Taip atsirado vaikų, kurie profesionaliai kultivavo badmintoną (Kristina ir Tomas Dovydaičiai), stalo tenisą (Deividas Takinas). „Pvz., Dovydaičiai, man pradėjus dirbti, Klaipėdoje jau buvo badmintono žvaigždės. Didelis indėlis ir jų tėvų – patys aktyviai sportavo ir vaikus vežiojo į treniruotes bei varžybas“, – pasakojo A. Gardžiulienė.

Kaip itin išskirtinį dar vieną mokinį Aušra prisimena Kazimierą Dauskurtą – smalsų, fiziškai stiprų, aktyvų vaiką, turėjusį tikro kovotojo savybių. Esą jis galėjo dalyvauti įvairiose varžybose ir visose laimėdavo. „Kai varčiau nuotraukų albumą, kiek daug prisiminimų užplūdo: tikrai turėjau ir kitų gabių mokinių. Štai Donatas Tumaitis – jis buvo gal ir lėtesnis vaikas, bet jam labai tiko bėgti ilgus nuotolius. Dar paminėčiau Niną Šamakovą – jai irgi puikiai sekėsi bėgimas“, – tęsia pašnekovė.

Pagal populiarumą Klaipėdoje sporto šaka Nr. 1 buvo badmintonas. Tuometis vaikų treneris Antanas Narvilas vis prašydavo Aušros atvesti kurčiųjų vaikų treniruotis. Ji ir prikalbino ne vieną, žinoma, ilgam „užsikabino“ ne visi. Vėliau išpopuliarėjo krepšinis. Aušra surado trenerį, dirbusį su šios sporto šakos kurčiaisiais entuziastais. Suprantama, sporto šakų karalienė buvo lengvoji atletika, nes juk praktiškai visi galėjo bėgti ir dalyvauti varžybose.

Buvusios mokinės, visos jos mokykloje aktyviai sportavo.

2007 m. suburta nedidukė vaikinų krepšinio komanda iškovojo trečią vietą šalyje.

Lietuvos kurčiųjų mokyklų estafečių varžybose „Drąsūs, stiprūs, vikrūs".

Asmeninio albumo nuotr.

Aušra Gardžiulienė yra fizinio ugdymo mokytoja.
Ji 30 metų moko kurčiuosius vaikus.
Vaikai sportuodavo net be sporto salės.
Mokytoja išugdė daug sportininkų.
Ji mokė vaikus drąsiai siekti tikslo.
Aušra sako: kol judi, tol gyveni!

Mokytojai svarbu buvo išvežti vaikus į varžybas, kad jie ne tik pajustų judėjimo džiaugsmą, bet ir paragautų pralaimėjimo kartėlio. Su savo auklėtiniais vykdavo ir į Baltijos šalių žaidynes. Dažniausiai tekdavo vienai vykti su 15 mokinių būriu, tad iššūkių turėjo, tačiau džiaugiasi, kad visada pavykdavo susitvarkyti. Per 30 darbo metų su mokiniais sudalyvavo mažiausiai 120 varžybų. Sportas tapo priemone ugdyti stiprias asmenybes ir skatinti aktyvų gyvenimo būdą.

Kaip plaukimo trenerei ir profesionaliai plaukikei, įspūdingiausi ir maloniausi prisiminimai išliko iš 2022 m. Kaune vykusio Lietuvos kurčiųjų plaukimo čempionato, kai klaipėdiečiai susižėrė net 25 medalius iš 36. Kaip tik tuo metu Klaipėdos kurčiųjų sporto klubas „Šermukšnis“ įgyvendino projektą, kuris suteikė galimybę vaikams lankyti plaukimo treniruotes, ir varžybų rezultatai pranoko visus lūkesčius.

Asmeniniai aukso medaliai baseine

Plaukimo trenerės darbą Aušra įvardijo kaip didžiausią savo hobį, glostantį jai širdį. Ir pati mokytoja nuo 2005 m. intensyviai treniruojasi, dalyvauja varžybose – taip asmeniniu pavyzdžiu rodo, kad sportas gali lydėti žmogų ne tik mokykloje, bet ir visą gyvenimą. Kaip didžiausią asmeninį laimėjimą A. Gardžiulienė prisimena pergales Taivane 2025 m., kai dalyvavo pasaulio sporto meistrų žaidynėse ir savo amžiaus grupėje (55+) iškovojo net 5 aukso medalius individualiose rungtyse (50 m, 100 m, 200 m krūtine, 50 m peteliške ir 1 km plaukime atvirame vandenyje) ir 1 sidabro medalį estafetėje kartu su kitais sportininkais.

Mūsų herojės pavardė Lietuvos plaukimo veteranų rekordų lentelėje figūravo ne vieną kartą. Vienas svarbiausių pasiekimų – 2024 m. Kaune pasiektas 50 m ilgio baseine 50 m krūtine rekordas amžiaus grupėje 55+, kuris iki šiol nėra pagerintas.

Šiuo metu Aušra dirba ne tik Klaipėdos Litorinos mokykloje, bet ir Klaipėdos kurčiųjų sporto klubo „Šermukšnis“ vykdomame sporto projekte, kur treniruoja pačius mažiausius vaikučius (nuo 4 m.). Jie baseine mokosi plaukti kartu su savo tėveliais. Nors ir tenka pripažinti, kad kurčiųjų vaikų uostamiestyje nėra daug, bet, kaip tikina pašnekovė, svarbu juos „atrasti“, supažindinti su plaukimu.

Suprantama, šiandien dar sunku prognozuoti, ar ateityje jie norės aktyviai sportuoti, bet svarbūs yra kiti dalykai: susipažinimas su kitais vaikais, disciplina treniruočių metu, pratinimas prie rutinos – kiekvieną sekmadienį treniruotė, grūdinamas auklėtinio charakteris: mažylis tampa drąsesnis, savarankiškesnis. Pati veikla daugiau susijusi su žaidimu, vandens prisijaukinimu, mėgavimusi treniruote, mokymusi tinkamai kvėpuoti vandenyje. „Tuo pačiu susidraugauji su vaikais ir įgyji pranašumų prieš kitus trenerius“, – juokiasi moteris.

Jei turėtų galimybę iš naujo pakartoti savo gyvenimo kelią, ką mūsų herojė norėtų pakeisti? A. Gardžiulienė atsakydama nė akimirkos nedvejoja: viską darytų taip pat, bet norėtų, kad tuo metu būtų daugiau baseinų – tikrai būtų išugdžiusi ne vieną profesionalų plaukiką. Tais laikais esą nebuvo daug trenerių, kurie galėjo ir norėjo dirbti su kurčiaisiais, išimtis buvo A. Narvilas ir jo auklėtiniai K. ir T. Dovydaičiai, tapę puikiu pavyzdžiu kitiems mokiniams.

„Nenori bėgti – eik žaisti šachmatais“

Su šios mokytojos vardu ne vienas mokinys sieja pirmuosius sportinius pasiekimus. Ji gebėjo pastebėti vaikų stipriąsias puses, padrąsinti tuos, kuriems trūko pasitikėjimo, ir padėti suprasti, kad svarbiausia yra ne pergalė, o nuolatinis tobulėjimas, tikslo turėjimas. Šį ypatingą ryšį geriausiai atspindi pačių buvusių auklėtinių žodžiai.

Kazimieras Dauskurtas sakė: „Mano gyvenime mokytoja buvo ir liks ypatingas žmogus, jos dėka tapau profesionaliu badmintonininku. Prisimenu, į mokyklą atvyko treneris ir kvietė į treniruotes, Aušra palaikė mane. Taip pasirinkau šį kelią. Už tai jai esu labai dėkingas. Su ja turėjau ypatingą ryšį, mokytoja mane skatino išbandyti įvairias sporto šakas, dalyvauti varžybose. Visada jaučiau jos rūpestį manimi, palaikymą. Ji yra šiltas žmogus, išskirtinė mokytoja, kurios niekada nepamiršiu. *Auksinė* mokytoja, kuri myli sportą, kurčiuosius mokinius ir yra aktyvi iki šiol.“

Jevgenija Rutkauskas (Novik) taip pat negailėjo gražių žodžių: „Aušros niekada nepamiršiu – tai yra mokytoja, kuri matė ne asmenis su klausos negalia, o kurčiuosius, kurie gali pasiekti daug. Visada ragino bandyti, siekti. Ji mums suteikė motyvacijos ir skatino eiti pirmyn.“

Tomas Dovydaitis prisiminė: „A. Gardžiulienė buvo mano klasės auklėtoja, tad ypač jautėme jos globą ir rūpestį. Mes buvome 5 sportiški ir stiprūs vaikinai, kurie dalyvaudavome įvairiose varžybose ir dažnai laimėdavome.“

Nina Šamakova papildė savo prisiminimais: „Aušra yra išskirtinė mokytoja, palikusi ryškų pėdsaką kurčiųjų sporte. Ji visada mums, mokiniams, sakydavo, kad sportas yra susijęs su sveikata, grožiu, disciplina. Mokytoja mums įrodė, kad sportas – svarbi kiekvieno gyvenimo dalis. Nepamiršiu, kaip pedagogė sakydavo: „Nenori bėgti – tai eik žaisti šachmatais.“

Pokalbio pabaigoje A. Gardžiulienė išsakė palinkėjimą „Akiračio“ skaitytojams. Herojė ragino atrasti savo judėjimo džiaugsmą, būti aktyviems ir neštis šį įprotį per visą gyvenimą. Pasak jos, kol judi – tol gyveni!

Na, o straipsnio autorė, apžvelgusi A. Gardžiulienės nuopelnus uostamiesčiui, drįsta teigti, kad mokytojos indėlis į kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų vaikų ugdymą yra reikšminga Klaipėdos bendruomenės istorijos dalis.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Metai po mokyklos uždarymo

Prieš metus uždarius Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinę mokyklą (PKNPM), kuri paskutiniuosius devynis mėnesius buvo kitos švietimo įstaigos padaliniu, įspėjimus apie atleidimą iš darbo buvo gavę 49 kurčiųjų mokyklos darbuotojai. Iš jų – šeši su klausos negalia.

Laima LAPĖNIENĖ

V. Vanagienės nuotr.

Klausos negalią turintys buvę pedagogai R. Kabelis ir A. Juknevičius.

Prieš metus Panevėžyje buvo uždaryta kurčiųjų mokykla.
Beveik 50 darbuotojų neteko darbo.
Tarp jų – šeši su klausos negalia.
Du darbuotojai – Arūnas ir Ramūnas – pradėjo dirbti Beržų progimnazijoje. Džiaugiasi, kad turi darbą.
Tačiau jie pasiilgsta buvusios mokyklos ir bendravimo gestų kalba.
Kiti darbuotojai dar vis ieško darbo ar išėjo į pensiją.
Buvęs gestų kalbos mokytojas Vilius sulaukė pensinio amžiaus. Jis nedirba, bet aktyviai dalyvauja muzikiniame kurčiųjų projekte ir džiaugiasi kūryba.

Pasak buvusios PKNPM direktorės Danutės Kriščiūnienės, šie asmenys buvo puikūs specialistai, todėl nenuostabu, kad visi, išskyrus pensinio amžiaus ir kuriems dar mokamos socialinio draudimo nedarbo išmokos, rado darbus.

Naujos patirtys Beržų progimnazijoje

Vieni specialistai tęsia veiklą Mykolo Karkos progimnazijoje, kiti – kitose miesto švietimo įstaigose ir net 8 buvusios mokyklos darbuotojai įsidarbino Beržų progimnazijoje. Du iš jų – Ramūnas Kabelis (1978 g.) ir Artūras Juknevičius (1967 g.) – turi klausos negalią.

Progimnazijos direktorė Rasa Macė „Akiračiui" sakė, kad apie šiuos darbuotojus, dar prieš užsidarant kurčiųjų mokyklai, jau turėjo labai geras rekomendacijas: jog tai atsakingi, savo darbą išmanantys žmonės. „Pati paskambinau ir pakviečiau atvykti, kad susipažintume, apžiūrėtų mokyklą, aptartume būsimus darbus. Manęs negąsdino jų negalia, nes pati turiu įgijusi specialiojo pedagogo ir logopedo kvalifikaciją ir žinau, kaip turiu bendrauti su įvairias negalias turinčiais žmonėmis, tačiau nuogąstavau, kaip juos priims darbuotojai", – prisipažino mokyklos vadovė. Ir čia pat pabrėžė, jog jos baimė ne tik nepasiteisino, bet atvirkščiai – ji buvo nustebinta, kaip nuoširdžiai mokyklos bendruomenė sutiko ir priėmė naujus žmones.

R. Macė sakė, kad iki šiol nėra išgirdusi apie jų darbą jokio nusiskundimo ar pastabos. Anot pašnekovės, Ramūnas su Artūru puikiai pritapo: ir kasdieniame darbe, ir bendruomenės susiėjimuose.

„Jei reiktų atsukti laiką atgal – tą patį sprendimą priimčiau nedvejodama", – džiaugėsi direktorė.

Vadovė teigė, jog jos sprendimas priimti darbuotojus su negalia mokyklos bendruomenėje – tarp darbuotojų ir mokinių – ugdo supratimą, kad nors mes kažkuo ir skiriamės, bet turime išmokti gyventi kartu, nes vieni turime vienas stipriąsias puses, kiti – kitas.

R. Macė džiaugėsi, kad R. Kabelis, kuris nuo 2025 m. rugsėjo mokykloje pradėjo dirbti pastatų priežiūros darbininku ir santechniku, yra jos dešinioji ranka. „Ramūnas turi lyderystės savybių ir strateginį mąstymą. Man, kaip vadovei, tai didelė paspirtis ūkio reikaluose. Jis greitai sprendžia iškilusias problemas, sudėlioja prioritetus ir planuoja ateities veiklas. Labai vertinu tai, nes galiu su juo tartis ir rasti geriausius sprendimus", – sakė mokyklos vadovė.

Trūksta bendruomenės ir gestų kalbos

Pats Ramūnas nors ir džiaugėsi, kad yra vertinamas jo darbas, bet pripažino, jog kurčiųjų mokykloje dirbti buvo smagiau: ten visi kurtieji buvo vienoje vietoje, ten virė gyvenimas. O šioje mokykloje, anot jo, jausmas toks lyg kažko trūktų. Kartais apima tuštuma, slegia minimalus bendravimas, uždarumas, vienatvė. Priprasti, anot jo, reikia laiko.

Jis apgailestavo, kad, turėdamas 25 metus pedagoginės patirties, dabar negali pilnai atsiskleisti. R. Kabelis Telšių aukštesniojoje dailės mokykloje yra baigęs meninio medžio apdirbimo specialybę, Šiaulių universitete įgijęs informatikos bakalauro laipsnį, Vilniaus universitete – pedagogikos specialybę. „Tokią dabartinę profesinę padėtį lėmė tai, kad buvo uždaryta kurčiųjų mokykla", – neslėpė kartėlio R. Kabelis. Tačiau pažymėjo, jog sielos atgaivą randa Panevėžio kurčiųjų centre, kur dirba 8 valandas per savaitę. R. Macė apgailestavo, kad Ramūnui tenka dirbti nekvalifikuotą darbą, deja, kitokių galimybių jam pasiūlyti negalinti.

Kiemsargiu ir pastatų priežiūros darbininku dirbantis Artūras Juknevičius sakė esantis patenkintas. Jam svarbiausia, kad turi darbą. Vyras Beržų progimnazijoje pradėjo dirbti tik 2026 metų pradžioje, nes iki tol ėjo sporto klubo „Vėjas" pirmininko pareigas. Artūro pedagoginis stažas PKNPM buvo 31 metai. Trylika iš jų dirbo matematikos ir kūno kultūros mokytoju, vėliau bendrabučio auklėtoju. Vilniaus universitete jis yra baigęs darbo ekonomikos ir valdymo specialybę, buvusiame Šiaulių pedagoginiame institute – specialiąją pedagogiką-logopediją ir surdopedagogiką. Atgaivą sielai jis taip pat randa Panevėžio kurčiųjų centre.

Kai kas vis dar ieško savo kelio

PKNPM kiemsarge dirbusi klausos negalią turinti Dalia Jurevičienė (1963 g.) šiuo metu yra registruota Panevėžio užimtumo tarnyboje ir iki rugsėjo gaus nedarbo socialinio draudimo išmokas. Moteris apgailestavo, kad neteko darbo, nes tikėjosi mokykloje dirbti iki pensijos. Ne paslaptis, sakė ji, kad priešpensinio amžiaus žmonės darbo rinkoje nėra paklausūs.

Buvusios kurčiųjų mokyklos kiemsargis Sigitas Valius (1968 g.) informavo, kad šiuo metu nedirba. „Kurčiam žmogui sunku rasti darbą", – guodėsi vyras. Jis teigė norįs dirbti vairuotoju, deja, jam nuolat siūlomas kroviko darbas, bet jis dėl kojų skausmo stovimo darbo dirbti negalįs.

Su Janina Valiene (1963 g.) susisiekti nepavyko. Remiantis turima buvusios PKNPM direktorės D. Kriščiūnienės informacija, nelabai seniai ilgametė buvusios mokyklos darbuotoja (turi pedagoginį iš-

Asmeninio albumo nuotr.
Beržų progimnazijos direktorė R. Macė.

silavinimą, dirbo bendrabučio auklėtoja ir valytoja) J. Valienė kreipėsi į ją prašydama rekomendacijos, nes ketino darbintis švaros ir valymo įmonėje. Buvusi vadovė sakė parašiusi jai puikią rekomendaciją, nes darbuotoja ilgus metus dirbo nepriekaištingai.

Kūrybinė sėkmė

Na, o PKNPM buvęs gestų kalbos mokytojas Vilius Glušokas (1957 g.), bendruomenės narys, puikiai žinomas ne tik Panevėžio, bet ir Lietuvos kurčiųjų bendruomenei, jau yra sulaukęs pensinio amžiaus. Ir šiuo metu visa savo esybe yra pasinėręs į kultūrinę ir meninę veiklą.

Jis nuo 2024 metų dalyvauja muzikiniame socialiniame įtraukties projekte „Mes taip nesitarėm" ir šiuo metu išgyvena šlovės akimirkas. Bet apie tai plačiau – jau kitame straipsnyje, interviu su pačiu Viliumi.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Gyva ir kintanti lietuvių gestų kalba

Milda POŠIŪTĖ-ŽEBELIENĖ

Gegužės 13 d. Vilniaus kolegijos didžiojoje salėje rinkosi gestakalbiai bei lietuvių gestų kalba (LGK) besidomintieji. Šios konferencijos idėją subrandino ir įgyvendino VIKO Gestotyros centras.

GC archyvo nuotr.
LGK konferencijoje – gausus būrys gestakalbių ir LGK entuziastų.

LGK įstatymo poreikis

Atidarymo kalboje Gestotyros centro (GC) vadovė Anželika Teresė kalbėjo apie kintantį politinį požiūrį į LGK ir būtiną kitą žingsnį šiam požiūriui įtvirtinti – nuoseklius mokslinius tyrimus. Šiuo metu jie vyksta tik nuoširdžiai gestų kalba besidominčių ir ją puoselėjančių entuziastų dėka.

Nuosekliam ir tvariam LGK, kaip dar vienos Lietuvos kalbos, statuso kėlimui siekiama ir būtina turėti LGK įstatymą. Tai suteiktų gestų kalbai tvirtą valstybinę globą, leistų plačiau šaknytis dvikalbystės praktikoms.

Gestų kalbos ateitis ir vartotojai

Pirmoji konferencijos pranešėja Ieva Pečiulytė-Silaeva pranešime „Lietuvių gestų kalbos ateitis" žvelgė į netolimą LGK ateitį – kaip plačiai ji bus vartojama ir kas bus jos vartotojai – ar tik kurtieji, ar šis ratas galėtų plėstis, įtraukti vis daugiau gestakalbių.

Pranešėja svarstė, kodėl svarbu plėsti ir gilinti gestakalbystės sampratą bei naujai permąstyti jos ribas, ir, jei šis ratas plečiasi ir plėstųsi ateityje, kokios būtų naudos visai gestakalbių bendruomenei, ir kaip tai padėtų įtvirtinti LGK statusą. Ji taip pat pabrėžė, kad kalbos ateitis priklausys ir nuo visuomenės bei institucijų gebėjimo priimti kalbinę įvairovę bei skatinti jos natūralią raidą.

I. Pečiulytė-Silaeva atkreipė dėmesį į kintančią gestų kalbos vartotojų sampratą. Jos teigimu, LGK šiandien vis dažniau tampa ne tik kurčiųjų bendruomenės, bet ir girdinčiųjų asmenų komunikacijos priemone. Prie gestakalbių bendruomenės aktyviai prisijungia kurčių vaikų tėvai, vertėjai, tyrėjai, studentai bei šia kalba besidomintys entuziastai.

Tyrimų ir vertimų problematika

Antrajame Nijolės Pivorienės pranešime „Lietuvių gestų kalbos kiekinių daiktavardžių mokymo, vertimo ir sisteminimo žodyne problematika" buvo pristatytas Gestotyros centro 2025 m. atliktas kokybinis tyrimas, kuriuo palyginta, kaip yra vartojami kiekiniai daiktavardžiai bei koks šios vartosenos variantiškumas lyginant gimtakalbių gestakalbių, LGK vertėjų ir vertimo studijų absolventų kalbines situacijas.

Šio tyrimo rezultatai pirmą kartą buvo pristatyti VU tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Kalba ir žmonės" 2025 m. rugsėjo mėnesį, o dabar su šiais rezultatais turėjo galimybę susipažinti ir platesnė gestakalbių auditorija. Pranešime pabrėžta, kad tokie tyrimai svarbūs vertėjų rengimui ir žodyno tobulinimui.

Tarptautinių gestų gramatika ir poreikis

Tarptautinių gestų poreikį bei jų vartojimą savo pranešime „Tarptautinių gestų ypatumai" aptarė pranešėja Eliza Dobilaitė. Pranešime apibendrintai buvo pateikta pranešėjos bakalauro darbo potemė, kurioje analizuota, kokia yra paties termino „tarptautiniai gestai" kilmė ir raida, kodėl gestakalbiams reikalingi tarptautiniai gestai ir kokie yra tarptautinių gestų gramatikos ypatumai.

Buvo diskutuota, kas labiau įsitvirtina – amerikiečių gestų kalba (ASL) ar TG ir ar juose nėra justi ASL dominavimo. Linkstama manyti, kad, nors ASL dėl savo globalios įtakos dažnai dominuoja, tarptautiniai gestai esą išlieka lankstesnis ir natūralesnis įrankis, padedantis griauti barjerus bei užtikrinti lygiavertį bendradarbiavimą įvairiapusėje tarptautinėje erdvėje.

Atnaujinamas LGK žodynas internete

Ketvirtąjį pranešimą skaitė Gestotyros centro gestų kalbos specialistė Dovilė Matulienė. Buvo pristatyta įstaigos veikla, akcentuotas darbas su LGK žodynu – šiuo metu vykdomas Europos Sąjungos finansuojamas projektas „Gestų kalbos specialistų kompetencijų tobulinimas". Vyksta mokymai, susiję su žodynu bei žodyno atnaujinimo darbais.

Pasidalinta ir kai kuriais atnaujintos žodyno versijos sprendimais. Pristatyta žodyno raidos, kaitos retrospektyva – kaip kito LGK žodynas pradedant jo spausdintinėmis versijomis iki dabar, iki LGK žodyno internete. Atskleista ir žodyno naudojimo statistika – žodyną naudoja vis daugiau žmonių, šiuo metu apie 11 tūkstančių. Tai rodo, kad šiuo metu vykdomi darbai yra itin aktualūs.

Po pranešimų, neformalių pokalbių metu, susirinkusieji džiaugėsi renginio idėja, ne vienas dalyvis išsakė lūkestį, kad tokių gestakalbystės temas ir problematiką atskleidžiančių konferencijų būtų ir daugiau.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

E. Kuisienė: tarp audinių rietimų ir šeimos laimės

Tęsiame pažintį su versliais bendruomenės nariais. Naujausia mūsų stotelė – Tauragėje. Čia gyvena **Edita KUISIENĖ** – labai miela, šiltai bendraujanti jauna moteris, dviejų dukryčių mama. Apie tokias asmenybes sakoma: skleidžia aplink save pozityvą. Kartu ji – be galo darbšti ir nagінga amatininkė. Taigi, koks yra jaunos moters gyvenimas, kai ji – ir namų šeimininkė, ir smulkioji verslininkė tuo pat metu? Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Verslininkė Edita Kuisienė.

Edita Kuisienė yra kurčioji siuvėja.
Ji su vyru ir dviem dukromis
gyvena Tauragės mieste.
Siuva rūbus ir kosmetines.
Savo gaminius Edita
parduoda internete.
Užsakymų gauna net iš užsienio.
Edita pasirinko dirbti iš namų.
Taip ji gali prižiūrėti dukras.
Darbas yra sunkus, bet patinka.

Nuo vaikystės žaidimų Vilniuje iki savų namų Tauragėje

Prieš pasineriant į siuvėjos amato subtilybes, tradiciškai susipažinkime su mūsų herojės vaikystės ir mokslų istorija. Ji yra iš dvynių: pirmagimė sesuo Erika yra girdinčioji, o Edita – kurčioji. Mergaitės gimė ir augo Vilniuje. Atėjus laikui eiti į mokyklą, tėveliai Editą išleido į Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centrą (LKNUC). O jį baigusi, mergina profesijos išvyko siekti į uostamiestį – įstojo į Klaipėdos technologijų mokymo centrą.

Edita tikina, kad tai – be galo gera profesinė kalvė. Kokių tik įgūdžių ji ten per trejus mokslo metus neįgijo: išbandė ir floristų, ir informacinių technologijų, ir dažytojų specialybes. Po studijų kuriam laikui liko Klaipėdoje, septynerius metus dirbo spaustuvėje, kur gamino kalendorius. Mokslo metais ji susipažino ir su savo būsimu vyru Martynu – toje pačioje profesinėje mokykloje jis mokėsi kitos specialybės. Beje, jis – tauragiškis, tad, galima sakyti, kad Edita atitekėjo į vyro gimtinę.

Kuisiai nusipirko ilgai negyventą namą ir įsikūrė jame keturiese: juodu su vyru ir dvi jų dukros – dešimtmetė Ela ir septynerių Elzė. Mergaitės yra neprigirdinčiosios, bet lanko girdinčiųjų mokyklą. Laisvalaikiu Elzei patinka siuvinėti, o Elai – piešti.

Meninius polinkius dukrytės neabejotinai paveldėjo iš mamos, o ši – iš savo motinos ir galbūt net tėčio tėvų. „Mokslo metais mezgiau, siuvinėjau, piešiau. Mane ir sesę, dar penkiametes, mama leido į bendrijos PAGAVA būrelius, ten siuvome žaisliukus. Taigi, rankdarbius išbandžiau dar prieš mokyklą“, – prisimena mūsų herojė.

„Ir dar man labai patiko kirpti ir šukuoti lėles. Vargšė mama – vos nuperka lėlę, nespėja apsidairyti, o šioji jau su mano rankų darbo šukuosena“, – linksmai pasakoja pašnekovė. Pasirodo, liaudies išmintis neklysta: ką išmoksi, ant pečių nenešiosi. Šiandien dėl šio iš ankstyvos vaikystės atsinešto pomėgio namiškiams kirpyklos durų varstyti nereikia: Edita yra kirpėja savo dukroms ir vyrui, o sutuoktiniui – dar ir barzdaskutė. Ji taip pat yra įvaldžiusi dredų pynimo meną.

E. Kuisienė savo mamą vadina „Dievo dovana“. Ją su sese mama puikiai parengė gyvenimui: mokė visko, ką pati mokėjo, ir visada ragino nebijoti išbandyti ko nors naujo. Taip pat ji sudarė dukrai visas įmanomas galimybes išmokti sakytinės kalbos, o pati išmoko gestų kalbos. Ja bendrauja ir girdinti sesuo Erika. „Man buvo svarbu turėti artimą ryšį su savo dukra. Mus skiria nemenkas atstumas, 250 kilometrų, bet vaizdo skambučiai ir dvi tarpusavyje mokamos kalbos ir dabar leidžia palaikyti glaudų santykį“, – sako Editos mama Vida.

Namų dirbtuvėse užgimstantys siuviniai

Tiesą sakant, bandžiau daug rankdarbių, bet rimtai siuvimą pirmąkart išmėginau tik Klaipėdoje ir iš karto „prilipo“, – prisimena moteris. Šiandien E. Kuisienė – universali siuvėja. Ji gali siūti viską: nuo drabužėlių vaikams iki rūbų brandžioms moterims. Priima individualius užsakymus ir siuva serijinius gaminius iš savo audinių, kuriuos itin kruopščiai renkasi pagal siuvinio paskirtį.

Rankšluosčiai, chalatai, kosmetinės, rankinės, juosmens rankinės (vadinamieji „bananai“) – tai standartinė Editos pasiūla klientams. Nedidelę dovanėlę draugei ar artimajam, pavyzdžiui, Kalėdų proga, amatininkė gali pasiūlyti nuo 5 eurų, o didesnę – už 20–30 eurų. Užsakovas gaus ją estetiškai ir gražiai supakuotą. Tokių siuvinių klientai gali išsirinkti ir užsisakyti apsilankę jos socialinių tinklų paskyroje „Magiški kasdienybės sparnai“, taip pat mugių bei parodų metu.

E. Kuisienės rankos – labai greitos: per die-

Jaunosios amatininkės siuvinių asortimentas.

Asmeninio albumo nuotr.
Mugėje su bičiule, kita amatininke Elenyte Rožaite.

ną ji sugeba pasiūti 10 kosmetinių, o chalatą sukerpa ir pasiūna vos per 3 valandas. Paprastos kelnės, džinsai ar nesudėtingo modelio suknelė taip pat „užgimsta“ maždaug per tiek pat laiko. Tiesa, siūti iš storesnio audinio užtrunka ilgiau – tuomet gaminiui gali prireikti ir visos dienos. Pagal individualius užsakymus moteris dažniausiai siuva švarkus ir sukneles, šių paslaugų kaina prasideda nuo 50 eurų. Kiekvienu atveju ji klientui parengia brėžinį ir suderina visus pageidavimus.

Savo veiklą moteris pradėjo prieš trejus metus, o šiandien jau vos spėja suktis. Jos siuviniai susirado namus ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje, Estijoje, Norvegijoje, Anglijoje. Už patarimus viešinant produkciją moteris nuoširdžiai dėkoja bičiulei Elenai Rožaitei. Būtent ji pasiūlė Editai kelti nuotraukas į socialinius tinklus – moteris pabandė ir užsakymų iškart padaugėjo. Beje, švenčių proga jos su Elena kartais suvienija jėgas ir kuria bendrus dovanų rinkinius. Pavyzdžiui, Edita pasiūna rankšluostėlį, o Elena prideda rankų darbo muilo gėlę. Tokiai pasiūlai poreikis jau yra, teko girdėti ne vieną palankų klientų atsiliepimą.

Idėja, kad Editai reikia išbandyti individualią siuvimo veiklą, subrendo kiek ūgtelėjus dukroms. „Kartą su vyru susėdome, apsvarstėme ir nutarėme, kad geriausia bus, jei dirbsiu iš namų. Taip turėsiu daugiau galimybių pasirūpinti dukromis ir būsiu pati sau darbdavė“, – atskleidžia pašnekovė.

Mokslo metais supratusi, kad intensyvus darbas gali ne tik sukurti pagrindą po kojomis, bet ir susargdinti, moteris stengiasi savimi pasirūpinti: daro trumpas pertraukėles, siuvimą kaitalioja su sukirpimu. Tačiau galiausiai pripažįsta: „Siuvėjos amatas nėra iš lengvųjų.“

Editos motina Vida prasitarė, kad jaunųjų Kuisių namuose galima pamatyti ne vieną siuvimo mašiną. Edita atvirauja, kad siekdama kokybės ir spartos, darbo priemonėms netaupo. Ji turi siuvimo ir krašto apmėtymo mašiną (overloką), metalo detalių įterpimo bei odos siuvimo įrangą. Pašnekovė tik apgailestauja, kad siuvamosios neilgaamžės – nuo intensyvaus naudojimo per 3–4 metus tiesiog sudyla, tad investuoti į atnaujinimą tenka nuolat. Tačiau dėl to ji nė kiek nesikremta: „Skųstis negaliu, tai buvo mūsų su vyru pasirinkimas, o aš visada tvirtai žinojau, kad šeima man – svarbiausia.“

Ateities planai

Edita pasakoja, kad Tauragėje jų šeima nesijaučia vieniša – skaičiuojant su jais mieste gyvena 22 kurtieji. Tiesa, Kuisių bendraamžių čia nedaug, dauguma – vyresnio amžiaus žmonės. Visgi apie persikraustymą pora kartais svarsto ne todėl, kad Tauragėje nepatiktų. Jiems čia gera. Juk įsigytą namą gyvenimui prikėlė savo pačių rankomis, padedami nagingo uošvio, – čia viskas persmelkta jų svajonėmis ir meile.

Sunkumų kelia atstumai iki didžiųjų miestų. Auginant vaikus su klausos negalia, kelionių pas specialistus būna nemažai. „Iki Kauno – 125 km, iki Klaipėdos ir Šiaulių – irgi vos keliais kilometrais arčiau“, – skaičiuoja jauna mama. Be to, širdį kartais skauda ir dėl to, kad Editos mama gyvena toli.

Tad, kai Martynas ir Edita – graži bei darni pora – ima kurti ateities planus, mintimis jie kartais nuklysta į Kauną. Edita sako, kad tai – jos svajonių miestas. Ji užsimena, kad ateityje, jei dukros nuspręstų tęsti mokslus šiame mieste, galimas dalykas, kad paskui jas leistųsi ir tėvai. Tad galbūt būstas Tauragėje dar ne paskutinis, kurį jie įsirengė?

Štai ir supažindinome skaitytojus su E. Kuisiene – moterimi, kuri vien savo jėgomis ne tik susikūrė siuvėjos verslą bei užsitarnavo prestižą, bet ir pati atlieka vadybininkės bei rinkodaros specialistės vaidmenį.

Tačiau keistas dalykas: pradėjus rašyti apie smulkiąją verslininkę, kurios pavyzdžiu norisi sekti, kartu gimė istorija apie nepaprastai rūpestingą, atsidavusią mamą ir žmoną. Atrodytų, tai paprastas gyvenimo pasakojimas, bet kartu – ir labai ypatingas.

Tikrojo savitumo šiai istorijai įliejo pati Edita, savo pavyzdžiu primindama paprastą tiesą: didžiausia sėkmė aplanko tuos, kurie kuria ne tik daiktus, bet ir jaukią, meile grįstą savo šeimos ateitį.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Z. Pető-Plaszko: kurčiųjų tapatybė ir kalbos svarba

2026 m. gegužę Klaipėdoje vyko didelio susidomėjimo sulaukęs renginys – paskaita „Kurtystė ir kalbos atėmimas“. Juliaus Buinicko ir Fausto Simaičio iniciatyva surengtoje paskaitoje savo patirtimi dalijosi lektorius iš Vengrijos **Zsoltas PETŐ-PLASZKO**. Jis yra kurčiasis, aktyvus kurčiųjų kultūros, tapatybės ir gestų kalbos puoselėtojas.

Kristina RIMKIENĖ

Klausytojai susidomėję gaudė kiekvieną lektoriaus Z. Pető-Plaszko gestą.

Lektoriaus patirtis ir iššūkiai

Z. Pető-Plaszko save pristato kaip kurčią vyrą, kurio žmona yra girdinti psichologė, o abu sūnūs – girdintys. Zsolt gimė girdinčiųjų ukrainiečių šeimoje Vengrijoje. Vaikystėje gyveno keliose šalyse, o Kanadoje pirmą kartą susipažino su kurčiųjų kultūra, istorija ir tapatybe. Vėliau jis atstovavo Vengrijai deflimpinėse žaidynėse, tačiau didžiausia jo svajonė buvo studijos JAV Gallaudeto universitete.

Nors mokėjo amerikiečių gestų kalbą (ASL), viduje jautėsi neužtikrintas ir nevisavertis. Jį lydėjo jausmas, kad girdinčiųjų pasaulyje jis vis dar atsilieka. Galiausiai nusprendęs siekti studijų Gallaudeto universitete ir sėkmingai įstojęs, jis susidūrė su skaudžia realybe.

Atlikdamas stojamuosius testus, pamatė didžiulį skirtumą tarp savo ir kitų kurčiųjų studentų rašytinės kalbos gebėjimų. Kol kiti laisvai dėstė mintis keliuose puslapiuose, jis pats gebėjo parašyti vos kelis sakinius.

KLIKO archyvo nuotr.

Zsolto Pető-Plaszko paskaitos akimirkos.

Z. Pető-Plaszko: kurčiųjų tapatybė ir kalbos svarba

Klaipėdoje vyko **Zsolto Pető-Plaszko** paskaita apie kurtystę ir kalbos atėmimą. Kurtystė – tai savita tapatybė ir kultūra. Lektorius pasakojo apie kurčiųjų tapatybę, gestų kalbos svarbą ir teisę į prieinamą švietimą. Jis sakė, kad gestų kalba yra svarbiausia vaiko mokymuisi ir saviraiškai (reikšti save).

Būtent tada pirmą kartą išgirdo terminą „kalbos atėmimas“ (angl. „language deprivation“). Tačiau prireikė laiko, kol iki galo suprato šios sąvokos prasmę ir poveikį žmogaus gyvenimui.

Kurtystė ir kalbos atėmimas

Pasak lektoriaus, tik vėliau jis suvokė, kad kurčiojo tapatybė – savęs priėmimas, gestų kalbos vartojimas, kurčiųjų kultūros pažinimas ir priklausymas bendruomenei – yra vienas svarbiausių asmenybės bei kalbos vystymosi pagrindų. Paskaitos Klaipėdoje metu jis daug kalbėjo apie skirtumą tarp sąvokų „deafness“ ir „Deafhood“.

Pasak jo, kurtumas („deafness“) yra klausos būklė, o kurtystė („Deafhood“) – kurčiojo tapatybės ir savęs pažinimo procesas. Ši sąvoka pabrėžia, kad būti kurčiuoju reiškia ne tik negirdėti, bet ir priklausyti savitai kalbinei ir kultūrinei bendruomenei.

Šiandien Zsolt jau daugiau kaip 8 metus dirba laisvai samdomu lektoriumi ir konsultantu. Jis bendradarbiauja su universitetais, skaito paskaitas apie kurčiųjų ugdymą, kalbos atėmimą ir kurčiųjų kultūrą. Anksčiau dirbo gestų kalbos tyrimų komandoje, tačiau ilgainiui susidūrė su skirtingomis ideologinėmis pozicijomis – vieni gynė oralinį ugdymą, kiti pabrėžė gestų kalbos svarbą. Nors siekė šias stovyklas suartinti, suprato, kad tai itin sudėtinga užduotis.

Savo mokymuose jis siekia ne tik perduoti žinias, bet ir keisti požiūrį į kurčiuosius. Pasak lektoriaus, svarbu atsisakyti gailesčio ir dėmesį sutelkti į stiprybes, galimybes bei vertę, kurią žmogui suteikia gestų kalba ir priklausymas kurčiųjų bendruomenei.

Gestų kalba švietime

Kurčiasis vaikas, atėjęs į mokyklą ir puikiai mokėdamas gestų kalbą, mokysis daug geriau nei tas, kuris jos nemoka arba moka labai ribotai. Tokiu atveju dvikalbis ugdymas tampa efektyvus, o vaikams galima suteikti tiek pat žinių, kiek gauna ir girdintieji mokiniai.

Zsolt įsitikinimu, būtent švietimas yra raktas į geresnę kurčiųjų ateitį. Keliaudamas ir mokydamasis įvairiose šalyse, jis padarė išvadą, kad vienas pažangiausių kurčiųjų ugdymo modelių veikia JAV. Šiuolaikinio kurčiųjų švietimo ištakos siekia XVIII a. Prancūziją, kur Charles-Michel de l'Épée įkūrė pirmąją kurčiųjų mokyklą. Vėliau šios idėjos per kurčiąjį mokytoją Laurent'ą Clercą pasiekė JAV ir tapo Amerikos kurčiųjų švietimo bei amerikiečių gestų kalbos (ang. ASL) raidos pagrindu.

Istorija ir tyrimai

Pokalbio metu buvo aptarti ir moksliniai tyrimai, rodantys, kad daugelio kurčiųjų rašytinės kalbos gebėjimai vis dar atsilieka nuo girdinčiųjų. Zsolt minėjo, kad 1979 m. R. Conrado ataskaitoje (R. Conrad, „The Deaf School Child“) viena plačiausiai aptariamų tyrimo išvadų buvo ta, kad daugelio 16-mečių kurčiųjų mokinių skaitymo gebėjimai prilygo maždaug 8–9 metų girdinčių vaikų lygiui. Ši išvada tapo labai reikšminga diskusijose apie kurčiųjų švietimą, kalbos prieinamumą ir raštingumo ugdymą. Pats lektorius pripažino, kad reikšmingą pažangą, rašydamas ir dėstydamas mintis, pasiekė būtent studijuodamas Gallaudeto universitete.

Taip prasidėjo pašnekovo domėjimasis kurčiojo tapatybe ir britų kurčiojo mokslininko Paddy Laddo idėjomis, išdėstytomis knygoje „Understanding Deaf Culture: In Search of Deafhood“. Pasak lektoriaus, kai jis pirmą kartą skaitė paskaitą šia tema, daugelis kurčiųjų klausytojų liko sukrėsti ir susimąstę. Supratę, kad su jais, kaip kurčiaisiais, viskas yra gerai, o pagrindinės kliūtys slypi nepritaikytoje sistemoje ir visuomenės požiūryje, žmonės pradėdavo kitaip vertinti save ir savo galimybes.

Paskaitos dalyviai taip pat susipažino su svarbiais kurčiųjų istorijos faktais. Svarbiausias dėmesys buvo skirtas 1880 m. Milano kongresui, kuriame dominavo oralizmo šalininkai, o kurčiųjų balsas beveik nebuvo girdimas. Kongreso sprendimai skatino oralinį ugdymą ir prisidėjo prie gestų kalbų slopinimo daugelyje pasaulio kurčiųjų mokyklų, tapdami svarbiu lūžio tašku kurčiųjų švietimo istorijoje.

Iš asmenybių paminėtas telefono išradėjas Alexanderis Grahamas Bellas, kuris, nors ir turėjo glaudžių ryšių su kurčiųjų bendruomene (mama neprigirdinčioji, žmona – kurčioji), buvo vienas žymiausių oralizmo šalininkų. Išskirtas prancūzų gydytojas Jeanas-Marcas Gaspard'as Itard'as, dirbęs su kurčiaisiais Paryžiaus kurčiųjų mokykloje. Į kurtumą jis žvelgė medicininiu požiūriu ir siekė kurčiuosius integruoti į girdinčiųjų pasaulį, o ne pripažinti juos atskiros kalbinės ir kultūrinės bendruomenės nariais.

Zsolt įsitikinęs, kad kurčiųjų ateitis prasideda nuo ankstyvos prieigos prie kalbos ir pozityvaus požiūrio į kurčiojo tapatybę. Jo teigimu, visuomenė turi ne taisyti kurčiuosius, o kurti sąlygas jiems visapusiškai augti, mokytis ir dalyvauti bendruomenės gyvenime.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Išskirtinis vakaras Prezidentūroje: „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų“

Anželika TERESĖ

Gegužės 20 d. gausi bendruomenė – daugiau nei 200 žmonių – rinkosi į išskirtinį ir jau tradicija tapusį didžiausio ir seniausio literatūros festivalio Europoje „Poezijos pavasario“ literatūros ir meno vakarą „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų“. Šventė vyko Prezidentūros Baltojoje salėje, į kurią maloniai pakvietė renginio globėja, pirmoji šalies ponia **Diana NAUSĖDIENĖ**.

Nauji kūriniai ir tarptautinė patirtis

Šiais metais pilnutėlė auditorija turėjo galimybę patirti dar kitokį literatūros ir meno vakarą. Visų pirma, jį atidarė nauji vedėjai: Otilija Kolodenskytė-Di Fazio ir jaunosios kartos talentingasis atstovas Leonas Lukošius. Programoje – net 11 kūrinių, kurių 10 – visiškai nauji, iki tol dar niekur nerodyti.

Juos atliko jų gestakalbiai autoriai: Nijolė Karmazienė, Arnoldas Matulis, Nina Šamakova, Arūnas Bražinskas, Justina Čiplytė, Lijana Čiplienė, Vilius Glušokas.

Renginyje savo kūrinius pristatė ir jaunosios kartos atstovai: Kamilė Meškinytė, Rosita Kudirkaitė ir Arnėja Matulytė.

Prie didžiausios programos kūrinių dalies meistrystės dirbo šios srities grandė, mokslų daktarė, gestų kalbų literatūros tyrėja ir dėstytoja Fernanda de Araújo Machado (Brazilija). Tai pirmas kartas, kai su Lietuvos kūrėjais dirba mokslų daktarė, todėl poetai vakaro metu atskleidė ir naują stilistiką. Prie vieno iš kūrinių dirbo ir tarptautinių poezijos festivalių čempionas, poetas, lektorius vokietis Jürgenas Endressas, o dar prie vieno – kitas pasaulinį pripažinimą pelnęs lektorius Erwanas Cifra (LKD „Meno šventės“ projekto dalis).

LGK – svarbi Lietuvos dalis

„Šį vakarą čia susirinkome švęsti laisvės ir teisės kurti LGK. Prezidentūros tikslas skatinti visus patirti dovaną – sužinoti apie ypatingą kūrybą, garsiai kalbėti apie gestakalbių kūrėjų teisę unikaliai skleisti įvairialypę poezijos galią ir išplėsti mūsų visų suvokimo ribas“, – Prezidentūros Baltojoje salėje sakė D. Nausėdienė.

Renginio iniciatorė taip pat kalbėjo apie Prezidentūros skiriamą dėmesį LGK sklaidai ir kūrybinės įvairovės svarbą valstybės ateičiai. „Ši kūryba – tai visavertė kultūros dalis. Tai gyva meno kalba, autentiška savo estetika, unikali metaforomis, turinti savitą ritmą, gilią dramaturgiją ir jau trejų metų oficialiąją istoriją. Turime padaryti viską, kad LGK poezija ir literatūra būtų matoma, išnirtų iš periferijos, būtų ne išimtis, ne alternatyva, bet šviestų kaip kultūros pilnatvės ir stiprios, brandžios valstybės ženklas“, – teigė pirmoji ponia.

Dėmesys Lietuvos istorijai

Visa renginio programa gimė kaip reakcija į pasaulio ir Lietuvos aktualijas. Politika, teisė į kalbą ir orų gyvenimą, gimtasis kraštas Lietuva, LGK ir autentiškas „aš“ – tokios šių metų kūrinių temos, kurias vienijo antroji, kasmet kintanti, renginio pavadinimo dalis – „Tarp horizontų“.

Šiemet pirmą kartą buvo pristatomi tekstai apie Lietuvos kraštą, Lietuvos istoriją, unikalų Baltijos kelią – tai suvokto ir išgyvento patriotizmo įkvėpti kūriniai. Tarp kūrinių – ir tekstas apie Vilniaus miesto istoriją. Šiame vakare buvo ne tik soliniai pasirodymai, bet ir du duetai bei vienas kūrinys, kurį perteikė keturi kūrėjai!

Vakaras prasidėjo V. Glušoko poetiniu kūriniu „Kas yra Lietuva?“ Taip kūriniu buvo užduotas vakaro tonas: kalbėti apie savo kraštą dabartinių politinių neramumų kontekste.

„LGK meninių tekstų kūrėjai – švyturiai, o ši kūryba – Lietuvos deimantas. Tokie vakarai suburia ne tik bendruomenę, visuomenę, bet ir politikus. Labai viliuosi didesnės ir nuosekGegužės 20 dieną Prezidentūroje vyko poezijos vakaras „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų“. Žmones į šventę pakvietė pirmoji šalies ponia **Diana Nausėdienė**. Renginyje dalyvavo labai daug žmonių. Kūrėjai dalinosi savo lietuvių gestų kalbos tekstais.

Žiūrovai pamatė 11 kūrinių. Kūriniai buvo apie politiką, teises, Lietuvą, jos istoriją ir išgyvenimus. Kūrėjams pasiruošti padėjo žinomi specialistai iš užsienio. Renginyje dalyvavo daug politikų, kitų svarbių svečių.

Visi jie palaikė kurčiuosius kūrėjus. Tokie renginiai padeda visuomenei geriau pažinti lietuvių gestų kalbą ir pačią bendruomenę.

lios politinės valios šią sritį puoselėti ir sudaryti galimybes ją pažinti ir mokytis gestakalbiams nuo mažų dienų, įvertinti dabartinius kūrėjus“, – dalijosi renginio organizatorė, VIKO Gestotyros centro vadovė Anželika Teresė.

Svarbus palaikymas kūrėjams

Šiais metais renginį patyrė ir po jo gausiai įspūdžiais dalinosi socialinės apsaugos ir darbo ministrė Jūratė Zailskienė, Seimo narė Ligita Girskienė, siūliusi, kad LGK būtų mokoma mokyklose greta kitų kalbų.

LGK literatūros ir meno vakaro „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų" dalyviai. Priekyje centre – renginio globėja Diana Nausėdienė (vilki baltai).

LGK meninių tekstų autoriai, vakaro vedėjai, pirmoji šalies ponia D. Nausėdienė.

Kūrėja A. Matulytė.

Išskirtinis vakaras Prezidentūroje: „Gyvenu ir jaučiu gestais. Tarp horizontų“

Taip pat vakare dalyvavo kultūros viceministrė Edita Utarienė (KM yra atsakinga už lietuvių kalbos puoselėjimą ir tvarkybą), „Poezijos pavasario“ organizatorė, vadovė Indrė Valantinaitė, kiti svarbūs valdžios institucijų, aukštųjų mokyklų atstovai.

„Labai džiaugiuosi būdama čia, tuo, ką galime visi patirti. Esu tikra, kad gestų kalba toliau gyvuos dėka to, ką šiandien čia darote“, – kalbėjo viena iš Seimo narių.

Auditorija atvirai ir nuoširdžiai tapatinosi su išsakytomis patirtimis, gausiai dalijosi įspūdžiais, įžvalgomis – tai biblioterapinis vakaro poveikis. LGK literatūra ir menas suteikia galimybę gestakalbiams vis atviriau kalbėti ir dalintis kolektyvine patirtimi. „Kurti man reiškia leisti būti. Kūryba – tai erdvės suteikimas idėjai, emocijai ir asmenybei išsiskleisti. LGK – visa ko pradžia“, – dalijosi V. Glušokas.

Didžioji dalis vakaro kūrinių buvo lydimi originalių muzikinių kompozicijų, atliekamų kompozitorių, muzikų Lino Rupšlaukio (dirigentas, trimitininkas, ilgametis dėstytojas) ir Chriso Ruebenso (gitaristas, vokalistas). Taip pat ir aktorių Gintarės Šmigelskytės ir Artūro Dubakos bei Anželikos Teresės balsų.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Renginio vedėjai O. Kolodenskytė-Di Fazio ir L. Lukošius.

Prezidentūra / E. Kinaičio, F. Meiri R. Morkūnaitės nuotr.

Pasirodymų akimirkos.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė
Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

ISSN 1648–5882

Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.

Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 68316.

Projektą „Akiratis“ – žinių ir dialogo erdvė kurčiųjų bendruomenei“ iš dalies, 30 000 eurų suma, finansuoja MRF.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.